

📖 Kirjaesittelyt

Sirkku Kotilainen (toim.): Suhteissa mediaan

Tässä artikkelikokoelmassa kysytään, mikä on meidän suhteemme mediaan tai mediakulttuuriin. Voitaisiinko mediakulttuurisia kokemuksia pitää koko nykyistä sukupolvea yhdistävinä avainkokemuksina samoin kuin toisen maailmansodan kokemus oli yhdelle edelliselle sukupolvelle? Tätä kirjan toimittaja Sirkku Kotilainen miettii esipuheessaan.

Vastauksia antavat media-, elokuva- ja kulttuurin tutkijat sekä mediakasvatustajat. Yleisöjen osallistuminen mediaan on tämän hetken keskeinen kysymys tutkimuksessa. Miten aitoa vuorovaikutus on? Miten voidaan määrittellä osallistuminen? Näitä kysyy Sinikka Sassi tietoverkkojen tutkimuksen näkökulmasta. Iiris Ruoho tuo pohdintoihin mukaan naisten omat julkisuudet ja niiden tarpeellisuuden. Jaana Hujanen tarkastelee valtamedian pyrkimyksiä päästä uudenlaisiin suhteisiin yleisönsä kanssa.

Fanitutkimus on tuonut mediakulttuurin tutkimukseen lisää vuorovaikutuksen tutkimusta. Irma Hirsjärvi kysyy provosoi-vasti, kuka fanittaa kouluampujaa. Kaarina Nikunen pohtii faniyhteisöjen ja -verkostojen merkityksiä.

Mediakulttuurista ei voi puhua ilman tunteiden välittymistä. Keskustelut tunteista ja median välittämistä nautinnoista ja elämyksistä johtavat keskustelun myös arvoihin, vastuuseen ja rajoihin. Artikkelikokoelman yhtenäisin osuus liittyy mediakasvatukseen. Kirjoittajat ovat alan ansiotuneita asiantuntijoita: Kirsi Pohjola, Reijo Kupiainen, Sara Sintonen, Juha Oravala ja Jukka Sihvonen. Liittäisin itse tähän joukkoon myös Anu Mustosen artikkelin mediasta tunnemylynä, vaikka se onkin kirjassa yhdistetty eri kokonaisuuteen.

Medialukutaito käsitteenä ei saa tässä kirjassa varauksetonta hyväksyntää, aina-kaan mediakasvatuksen synonyymina

tai sen ainoana tavoitteena. Sen sijaan mediatutkijat tuntuvat olevan yksimielisiä median voimaannuttavista merkityksistä, myös silloin kun puhutaan mediasta ja lapsista.

Kotilainen, Sirkku (toim.) (2009). *Suhteissa mediaan*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 247 s.

Eija Poteri

Espen Ytreberg: Hva er medievitenskap

Mitä on mediatutkimus? Norjalainen mediatutkimuksen professori ja Osloon yliopiston median ja viestinnän laitoksen johtaja Espen Ytreberg on saanut vaativan tehtävän kirjoittaa populaarin tietokirjan siitä, missä mennään mediatutkimuksessa. Mikä on mediatutkimuksen teoriaperusta, mikä sen sisältö ja mitä kaikkea tutkitaan? Kirja sisältyy *Hva er -sarjaan*, jossa on aikaisemmin määriteltä ja pohdittu mm. mitä on EU, fundamentalismi ja kieli.

Ytreberg selviytyy tehtävästään mielestään hyvin. Hän nostaa esiin keskeisiä tutkimusalueita, kuten median käytön tutkimuksen, vaikutustutkimuksen ja populaarikulttuurin tutkimuksen. Tietenkin hän korostaa median merkitystä nykyajassa eikä voi olla pohtimatta yhden kokonaisen pääluvun verran politiikan ja median suhdetta. Samat ilmiöt tuntuvat olevan pinnalla muissakin Pohjoismaissa: Norjassa puhutaan toimittajista lammaslaumoina.

Kirjoittaja näkee joukkoviestinnän tutkimuksen yhtenä historiallisena vaiheena mediatutkimuksen kehityksessä. Jos oikein ymmärsin, hänen mukaansa nykyään joukkoviestinnän tutkimus on jalostunut useiksi tutkimusalueiksi, joita ovat esimerkiksi julkisuuden tutkimus, journalismin tutkimus ja poliittisen viestinnän tutkimus. Nämä

kaikki sisältyvät mediatutkimukseen muiden tutkimusalueiden mukana.

Mediatutkimus ei ole vain tieteiden tienristeys, Ytreberg toteaa. Hän painottaa, että mediatutkimus on vakiinnuttanut asemansa omana tieteenalanaan, vaikka se ei olekaan yhtä selkeärajainen tieteenala kuin psykologia tai historia.

Ytrebergin kirja nostatti viime vuonna norjalaisten mediatutkijoiden keskuudessa pienoisen metelin. Seminaareja pidettiin ja kirjasta debatoitiin tieteellisissä lehdissä. Kysymys saattoi olla sukupolven vaihdoksen hyväksymisestä tieteenalan sisällä. Ytreberg (synt. 1964) edustaa mielipiteilläään nuorta tutkijasukupolvea. Mistä kaikesta oli kyse, selviää ehkä Viestinnän tutkimuksen päivillä helmikuussa 2010. Ytreberg on kutsuttu sinne plenum-puhujaksi.

Ytreberg, Espen (2008): *Hva er medievitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget, 142 s.

Eija Poteri

Gunnar Nygren: Yrke på glid

Mikä tekee journalisteista journalisteja? Miten he eroavat – jos eroavat – mediatyöntekijöistä, joilla mediatalat nykyisin täyttyvät? Mitä kaikkea toimittajuus sisältää nykyisinä kaupallistuvina aikoina?

Ammattilaisuus ylipäänsä viittaa yleensä hyvään laatuun, kyvykkyyteen, ammattimaiseen toimintaan ja ammattikuntaan kuulumiseen. Perinteisiä professioita, kuten lääkärin, juristin, papin ja insinöörin ammatteja, on määritellyt korkea koulutus ja autonomia, sekä valta päättää oman työnsä tavoitteista, edellytyksistä ja eettisistä normeista ohi oman työorganisaation. Ruotsalaisen Gunnar Nygrenin näkemyksen mukaan journalismi on semiprofessio: vaikka ammatinharjoittajat

ovat pitkälti järjestäytyneitä ja toimintaa säädellään eettisin ohjein, vapaa ammatti mahdollistaa monenlaiset koulutusväylät. Nygrenin näköalapaikka on tutkijan ja opettajan; aiemmin toimittajana toiminut Nygren opettaa Södertörnin korkeakoulussa.

Hänen mukaansa kyse on siis jonkinlaisesta journalistin ammattiroolista, johon sosiaalistutaan. Roolit ovat vaihdelleet kansankynttilästä tiedonvälittäjään, yksinäisestä ratsastajasta käsityöläiseen ja pedagogista agitaattoriin. Nygrenin mukaan nykyisiä toimittajarooleja ovat esimerkiksi moniosajaan, sisällöntuottajaan, paljastajaan, tavaramerkin, puheenjohtajan, asiantuntijan, draamatikon tai yksityisyrittäjän roolit. Kiinnostava havainto on, että toimittajuus on usein myös läpikulkupaikka, josta siirtytään tarpeen tullen paremmille apajille.

Yhtäältä toimittajat ovat nykyisin koulutettuja ja ammattimaisempia kuin koskaan, toisaalta samaan aikaan heidän asemansa työelämässä on usein heikentynyt. Osaltaan kehitykseen vaikuttaa työelämän yleinen teknis-ekonomisen paradigman joustoineen, säästöineen, konvergensseineen ja asiakassuuntautuneisuuksineen. De-professionaalistumisen myötä ammattikunta hajaantuu ja työn ehdot vaihtelevat. Toimittajien profiilit jakaantuvat helposti tähtitoimittajiin ja tavallisiin sisällöntuottajiin, mutta työllä ja vapaa-ajalla on taipumusta sekoittua kaikilla.

Verkkojournalismin haasteet, ammatin naisistuminen, moniosaaminen... Siinä monia Nygrenin käsittelemiä teemoja, joihin saadaan syvennyksiä myös Viestinnän tutkimuksen päivillä helmikuussa 2010.

Nygren, Gunnar (2008). *Yrke på glid: Om journalistrollens de-professionalisering*. Stockholm: Stiftelsen Insitutet för Mediestudier, 192 s.

Sanna Kivimäki